

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XVI. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 21, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 13. januarja (Jan. 13), 1923. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 11.

ZAKAJ SE NE MORE RAZVITI AMER. TRGOVSKA MORNARICA.

MEDNARODNA AMERIŠKA UNIJA NASTEVA VZROKE.

Plovbenim privatnim interesom se gre na roko, mornarji so pa pozabljeni.

Washington, D. C. (Fed. Press. Štabni poroč. vales). — Mednarodna ameriška mornarska unija našte v memorandumu, ki je bil izročen članom zveznega kongresa, vzroke, zakaj primanjkuje ameriški trgovski mornarici prava moč in za... ne bo pomagano, ako dobe lastniki ladij subvencije.

Privatni plovbeni interesi se drže načela "sile in ustrahovanja", od kar je pričela vibrati naša zastava na morju z ladij pred več kot šestdeset leti. Tako govori memorandum, ki je bil odposlan dne 10. januarja s konvencije mornarjev v New Yorku.

Važni odstavki v memorandumu so podprti s objektivnimi dokumenti in navedeni so datumi. Noben narod ni bil še nikdar deležen moči na morju, ako niso prišli mornarji iz naroda, in noben narod ni obdržal moči na morju, ko so njegovi lastni mornarji zapustili morje.

Pred civilno vojno je procvetela naša trgovska mornarica, čeprav je mornar živel v takem tlačanstvu kot mornarji drugih narodov, kajti on je vseeno smatral sebe za svobodnega, ako je primerjal svoje razmere s tlačanskimi in suženjskimi razmerami na suhem.

Ko je bila odpravljena telesna sužnost, so ameriški brodolastniki zahtevali, da mornarji ne smejo biti deležni splošne svobode, ki je prinesel proglas trinajstega amandamenta k ustavi o emancipaciji.

Dali so mornarjem najslabše postrežbo, katere so kdaj imeli mezdni delavci. V deset tisočih so ameriški mornarji zapustili ladije in ameriška zastava je pričela izginevati s sedmih morjev.

Brodolastniki so na to zahtevali od kongresa, da se jim dovoli najeti vsake narodnosti, da lahko spopolnijo vrzel, ki so jo povzročile te dezertacije na debelo z ladij. Šli so tako daleč, da so najeli mornarje v vsakem pristanu in če so bili ali niso bili zmorni opravljati svojega dela. Najprvo so bile sprejete postavbe, ki so prepeševale izplačilo mezde naprej, na to so bile sprejete postavbe, ki so spet dovolile izplačilo mezde naprej. Vse to se je zgodilo, da so bili brodolastniki zadovoljni.

Kongres je v letu 1866 pristal na pravilo, da se drže v ameriških pristanih mezde tako niske, kot so najnižje mezde v tujemstvu. Kapitani so imeli pravico najeti mornarje v tujih pristanih, katere so smeli privedi s sabo v ameriške pristani in jih zapreti kot jetnike, ko so dospeli v Ameriko. Ti mornarji niso imeli pravice napraviti znova pogodbe s kapitani.

To je povzročilo, da so ameriške ladije bojkotirali domači in tujemski mornarji v takem številu, da so bili brodolastniki prisiljeni prositi kongres, da se preklicata suženjska postavba.

Posledica svetovne vojne in ustanovitve plovbenega odbora Združenih držav so bile, da je vlada v zadnjih letih vodila boj v interesu brodolastnikov, da se uideh mornarska unija in se uide neje še zadnji ameriški mornarji z morja.

V ameriški trgovski mornarici ne služi več kot petnajst odstotkov belih Američanov in deset odstotkov sposobnih tujemskih mornarjev.

Brodolastniki so vodili ravno tako sebično politiko napram izvažalca in prevažalca potnikov. V letih 1851, 1884 in 1886 je kongres odvezal brodolastnike tako na široko vsake obveznosti, da ni za odškodnino ostalo drugega kot ladijska podrina in plačilo za prevažanje blaga, ako so (Dalje na 3. strani.)

HOOVER JE GLAVNI NASPROTNIK PRIZNANJA RUSIJE, PRAVI WALSH.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Na velikem shodu v gledališču Lexingtonu za priznanje sovjetske Rusije sta izjavila Fr. P. Walsh in kapitan Max Hibben, da dva glavna nasprotnika priznanja ruske vlade od Združenih držav sta Herbert Hoover in Narodna civilna zveza. Walsh je dejal, da Hoover je predstavnik mednarodnih bankirjev. Bivši kolektor carine v newyorakem pristanišču Dudley Field Malone je pa dodal: "Ako bi se bile evropske države tako obnašale proti našim očetom, kakor se mi obnašamo napram Rusiji, dvomim, če bi bili kdaj imeli ustavo in trdno vlado v Ameriki."

DELAVCI SE DAJO SE ZAPELJATI OD VOHUNOV.

ŽE STO IN STOKRAT JE BILO POVEDANO, DA VOHUNI HUSKAJO K NASILJEM IN MEČEJO OKOLI SEBE Z RADIKALNIMI FRAZAMI.

Zdi se pa, da taka svarila prav malo izdajo.

Minneapolis, Minn. — Sreča za delavce je, da okrajni javni tožitelj Floyd P. Olson ne služi privatnim interesom, ampak da je tudi pri prognoh proti delavcem nepristranski. Državni pravdnik je razgalil, kako se kujejo zarote in zapletajo delava vanje. Vprav sedaj je razgalil, kako so višji na vrhu ako... protidelavsko zaroto, pri kateri je tudi dinamit igral ulogo. Predlagal je, da se črtati dve obtožbi zaradi nelegalne posesti dinamita.

Olson je obtožil, da sta O. P. Briggs, predsednik Meščanskega združenja, in Walter T. Gleason, član privatne detektivske službe, podžigala dva delavca, da sta ukradla dinamit iz shrambe pri zadrugi Franklin Cooperative Creamery. Namen je bil, da se diskreditira delavstvo in skuje zarota dinamitarjev.

"Po mojem prepričanju", je rekel javni tožitelj, "je bilo nevarno in grdo delo od strani Briggsa in Gleasona, da sta podžigala ta dva neodgovorna človeka, da sta se polastila dinamita, ker bi bil lahko eden ali pa oba izvršila kakšen velik zločin. Presentno je, da inteligentni biznismani dovolijo, da privatne detektivske agencije preče nanje, ki podajajo napačna poročila zaradi visokih prejemkov, da terorizirajo delodajalce in jih obenem ščuvajo k sovraženim napram organiziranemu delavstvu.

"Ako ne bodo kmalu odpravljene privatne organizacije, ki hočejo vsajati postavbe, ne da bi pri tem sodelovala policija in v tej deželi kmalu razvijejo take razmere, po katerih bo razredno nasilje vsakdanjs in ne izredna reč."

Povsod pa niso javni tožitelji taki kot v Minneapolisu, da gre do stvari do dna, dokler ne najdejo pravih krivcev. In tam kjer niso javni tožitelji taki kot v Minneapolisu, se zgodi, da vridejo delavci na zatožno klopi kot dinamitardi in so navadno tudi kot taki obsojeni.

ALI IMATE \$4281 V ŽEPU?

Washington, D. C. — Vsota denarja, ki je 1. januarja kročila med prebivalci Združenih držav, znaša \$4281 na osebo, oziroma \$130 več kot pred enim letom. Skupna vsota krožečega denarja je znašala tega dne \$4,732,898,000. Vsa denarna zaloga Združenih držav, kar je kroži med ljudmi in leži v zakladnici, znaša približno devet milijard dolarjev in malo manj kot polovica je v zlatu. Tako poročata zakladniški departament.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno. Južnozpadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 32, najnižja 25. Sonce izhaja ob 7:17, zaide ob 4:40.

SITNOSTI ZA JUSTIČNEGA TAJNIKA SE NE PRENEHAJO.

DASIRAVNO GA JE JUSTIČNI ODBEK OPRAL.

Tako je tolmčiti izjavo senatorja Carawayja.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Sitnosti za justičnega tajnika Daughertyja ne prenehajo, dasiravno ga je justični komitej opral, pred katerim je kongresnik Keller umaknil svoje pričanje, ko je videl, da se mu delajo ovire.

"Ne zamerim mr. Kellerju, da se je kot tožitelj umaknil izpred komiteja," je rekel senator Caraway. "Vsi smo čitali, kako se je vodilo zaslišanje. Prepričan sem, ako bi se ikali dokazali resno, da bi se sugestirali viri, iz katerih bi se dobili dokazi. Toda... dokazov in mi bi bili lahko povedali mr. Kellerju naprej, da se justični tajnik izmuzne razgaljenju iz teh rok."

To dobro igrano zadoščenje justičnega tajnika mogoče povzroči bolj presenetljiv učinek, kot se v splošnem sodi. Mogoče da mr. Daughertyju priliko, da resignira v kabinetu v trenutku zmage nad Kellerjem in tako reši predsedniška vsake zadržke.

Prav zanesljivo pridejo še hujši napadi na justičnega tajnika, ako bo odlašal s svoje resignacijo. Govor senatorja Carawayja približno pokazuje, kaj je še v rezervi.

Caraway se je dotaknil tudi noveletne poslanice, v kateri Daugherty priporoča vsem državljanom, da se ravna strogo po zakonih.

"Name ne učinkuje ta noveletni nasvet," je rekel senator Caraway. "Ker justični tajnik priporoča vsakemu, da to stori, kar on ni nikdar izvrševal... Nikdar prej nisem vedel, da je justični tajnik kdaj nastopil kot humorist."

"Vsem nam je znano, kako je justični tajnik izigral prevaro napram bivšemu predsedniku mr. Taftu, da je pomislil nekega človeka no imenu Morse. Vsem nam je znano, kako si je pridobil odličnega senatorja iz Indiane (mr. Watsona) ki je nehal govoriti, ko sem jaz vstal, da je rekel tukaj v dvorani in na svojo čast kot senator, da ni imel Daugherty nikdar kaj opraviti, da je bil Morse pomilošen, da ni nikdar prejel enega penija za delo, ki bi bilo s tem v stiku, ko je pa bilo dokazano, da je bil on Daugherty — Morsejev odvetnik in da je bil popolnoma plačan za delo, izvršeno za pomiloščenje, se je pokazal slabega športnika in se je obrnil proti svojem prijatelju in rekel, da ga je senator iz Indiane popolnoma in namenoma prikazal narobe."

Caraway je dalje pokazal, da je Daugherty izdal ukaz, s katerim je prelozil civilnoslužbeni zakon, ker je izobčil osem in dvajset uslužbencev v graverskem biroju, da je bil napravljen prostor za "zaslužne republikance". Priporočeval je, da je bilo teh osem in dvajset uslužbencev obrekovanih glede njih poštenosti in kako predsednik Harding zadržuje poročilo, ki jim daje zadoščenje. Dodal je še, kako je eden izmed teh osem in dvajset, star osem in šestdeset let, izvršil samomor, ker je prišel v nesrečo po trideset letih javne službe.

Take in še težje obtožbe bodo ponavljali v senatu, dokler Daugherty ostane član kabineta.

Še nekaj glede resignacij v kabinetu. Kajti opaziti je, da je Albert Bacon Fall videl prihajati nov vihar nazaj v privatno življenje. Vihar je bilo opaziti v novi neiskavi, katero namerava uvesti senatski odtsek za zadeve javnih zadev, glede koncesije za izkoriščanje oljnih zemljišč na Sinclair Oil družbi.

Nekateri odtokovi člani bi zdaj radi opustili preiskavo, ko je Fall podal resignacijo. Toda odsekova večina je trdne volje, da se predizbava izvrši. Ta večina sodi, da

MUSSOLINIJEVO ZADNJE UPANJE JE BLOK ŠTIRIH DRŽAV.

Rim, 12. jan. — Mussolini, direktor Italije, ima načrt za "kontinentalni gospodarski blok" v katerem bi bile Italija, Francija, Belgija in Nemčija. Kolikor je znano, se Francija ne zanima za ta načrt. Mussolini je mnenja, da od njega zamišljeni blok kontinentalne Evrope je njegovo zadnje upanje za gospodarsko vpostavljenje Evrope.

OBRAVNAVA PROTI RUDARJEM V HERRINU.

Državni pravdnik je spet razveljavil o "grozljivih pismih".

PRIDE RUDARJEV.

Marion, Ill. — V četrtek je zagovorništvu zaključilo evidenco, ki pokazuje, da so bili obtoženi rudarji odsotni ob času umorov na herrinskem pokopališču, oziroma niso izvršili nobenega nasilnega dejanja kakor so trdilo državne priče. Glavni zagovornik Angus W. Kerr je naznanil, da zdaj pridejo na vrsto priče, s katerimi dokazuje, da so državne priče govorile neresnico.

Trinajst prič je bilo zaslišanih v četrtek in vse so izpovedale, kje sta bila Bert Grace in Peter Hiller med sedmo in deseto uro zjutraj dne 22. junija m. l., ko je bil ubit stavkocak Hoffman na pokopališču. Oba obtožena sta bila odsotna po izjavah teh prič.

Nato je zagovornik Kerr pozval farmerja W. Goodmana in dr. O. F. Shipmana, ki sta prej pričala za državo, da ponovita njune izjave. To je bil začetek diskreditiranja državnih prič.

Pomočni generalni državni pravdnik Middlekauff je spet naštel reporterje listov s novicami, da državne priče prejemajo grozljiva pisma od rudarjev. Pisma imajo mesto podpis risho mrtvaške glave in prekrizanih kosti. Tako pismo je baje dobil zemljiški trgovec Poole v Herrinu, ki je pričal proti rudarjem. Poole je zaupal državnemu pravdniku, da mu neznan pisec grozi s smrtjo, ako ne prekliche pred sodiščem, da je lagal na svedoškem stolu.

Nekateri druge državne priče so se pritožile, da so bojkotirane in družabno ostracizirane, to je priznane, nihče jih več ne pogleda.

V DRUŽBI VIŠIH ŠTIRI STO JE ZOPET ZAMERDELO.

Pomočni šupnik se je ustrelil.

New York, N. Y. — Rev. dr. Percy Gordon, star šestdeset let in pomočni šupnik protestantske episkopalne cerkve sv. Jerneja, je izvršil samomor zaradi škandalov, ki so nastali iz ljubzenske afeze s neko milijarko. K fari sv. Jerneja ne pripadajo ubožel. Njeni farani so sami milijarji, sploh najbogatejši ljudje ki žive v koloniji milijonarjev.

Miljonarji in milijonarki so se kar oddahnil, ko so izvedeli, da se je podžupnik ustrelil, ker upajo, da sedaj škandal zaspi v pozabljivosti, o katerem so se v milijonarskih družinah pogovarjali pri zajtrku, obedu in večerji.

Miljonarji in milijonarki bi najraje zamolčali vest o samomoru in o njegovih vzrokih, pa ni šlo. Svet je vseeno izvedel resnico. V škandalu je zapletena žena nekega milijonarja.

PREDLOGA PROTI ŽELEZNIH OPERACIJAM.

Madison, Wis. — Država Wisconsin bo prva država v Uniji, ki prepove cepljenje spolnih žlez, ako bo sprejeta tozadevna predloga, ki je bila predložena v državni legislaturi.

so veliki darovi Standard Oil družbi, katerih je deležna po svojih podružnicah Sinclair kompanija, naznaniti in neopravičeni, zaradi tega se lahko črtajo, ako pride do dejstva na dan.

GENERALNA PROTESTNA STAVKA V NEMČIJI V PONDELJEK.

Francoški delavci, organizirani v komunističnih unijah, tudi pozvani na protestni štrajk. Obsečno stanje s prekim sodom v Essenu. Francoški socialisti ožigosali Poincareja v zbornici. Litvinci okupirali Memel v vzhodni Prusiji. V okupiranem Ruhru je še mir, toda prebivalci so hladni in molčeči napram Francozom. Nemčija se je odpovedala obligacijam pogodbe. Italija je poslala dva inženirja v Ruhr.

Nemška vlada pred padcom.

Berlin, 12. jan. — Dogodki v Ruhru so poslabšali stališče nemške vlade. Cunovo ministarstvo najbrž pade, ko se snide parlament v nekaj dneh. Socialisti zahtevajo, da je v tem kritičnem času potrebno predstavnštvo delavcev v kabinetu.

Prva stavka v Ruhru.

Essen, Nemčija, 12. jan. — V Bochumu je izbruhnila stavka delavcev. Francoške okupacijske čete so danes dosegle Gelsenkirchen in Velbert severovzhodno in južovzhodno od Essena.

Berlin, 12. jan. — Izvrševalni odbor vseh delavskih organizacij v Nemčiji so odredili splošno stavko v pondeljek kot protest proti francoski invaziji Ruhrja. Uključeni so tudi rudarji in tovarniški delavci v Ruhru ter vsi javni namoščenci. Stavka bo trajala eno uro, v nekaterih industrijah pol ure in na železnicah samo deset minut.

Preki sod v Essenu.

Essen, Nemčija, 12. jan. — Francoški general Degoutte je anodi razglasil obsečno stanje s prekim sodom v Essenu in okolici.

Litvinski puč v vzhodni Prusiji.

Biga, 12. jan. — Litvinske čete v civilni obleki in z zelenimi trakovi okrog rokavov so večeraj invadirale okoliš Memela v vzhodni Prusiji in okupirale Memel ter ves distrikt, ki je pod kontrolo lige narodov. Okrog 8000 moč je izvršilo okupacijo. Litvinci so oboroženi s puškami in strojnimi ter dobro založeni s streljivom.

V Memelu se nahaja 200 francoskih vojakov in okrog stoti policistov, ki pa ne morejo storiti ničesar vpricho premoči nasprotnikov. Litvinski centralni pomočni odbor se je oklical za vlado Memela in izdal na ljudstvo proklamacijo, da naj zahteva aneksijo k Litvi. Stotnik Petin, poveljnik francoske posadke, je obvestil Litvince, da se ne poda in razglasil je obsečno stanje.

Is Kovna poročajo, da litvinska vlada ni v nobeni zvezi z revolto v Memelu.

Berlin, 12. jan. — Vest o litvinskem puču v Memelu je silno razburila tukajšnje uradne kroge. Nemci sumijo, da je revolta igra Francozov, ki bi radi svabili Poljake in Čehoslovake v Nemčijo.

Ruhrčani sprejeli Francoze s grobno tišino.

Essen, Nemčija, 12. jan. — Najbogatejši industrijski del Nemčije je danes v rokah Francozov in 600,000 prebivalcev občine Essen je pod peto francoskega militarizma.

Okrog 20,000 francoskih vojakov s topovi, oklopnimi vozovi, tanki, strojnimi letali vred je vkrakalo v Essen in bližnje okolice; druge čete so odšle naprej Bochumu, kjer je središče nemških promogovnikov. Essen je nemški Pittsburgh, središče železarske industrije.

Kakor se poročajo, imajo Francozi 30,000 moč, Belgijci pa 6000 do danes v Ruhru. To število se poveča v nekaj dneh, ko bo raztegnjena okupacija na druga mesta. Vsa javna postopja v Essenu so zasledena.

General Degoutte, vrhovni poveljnik francoske armade, je sredi izdal proklamacijo na prebivalce, ki se glasi, da so francosko-belgijske čete prišle v Ruhr pomagati zavezniški inženirski komisiji dobiti premog in železo, katerega mora Nemčija dati na račun vojne odškodnine. Degoutte naznanja, da nemški socialisti in drugi zakoniti, vstevši osemurni delavnik za

delavce, ostanejo v veljavi. Nemški uradniki so naprošeni, da izvršujejo svoje dolžnosti nemoteno kot prej. Svoboda tiska ne bo ovrhana, toda časopise ne sme pisati ničesar žaljivega o francoskih četah. Pošta in telegraf bosta funkcionalna po starem.

Včeraj je bil praznik v okupiranem mestu. Vse prodajalnice, banke, gostilne, in tudi šole so bile zaprte in ljudje so se zaprli v svoja stanovanja, zaklenili vrata in postegnili zavese ter veternece čez okna. Mesto je bilo popolnoma mrtvo, ko so prišle prve francoske čete. Francoški poveljniki so bili iznenadeni in nekam prepričani valed grobne tišine, ki je očitno pokazala, da domačini ne marajo videti tuje vojske.

Kruppove tovarne obratujejo kot po navadi. Okrog 55,000 delavcev je bilo na delu. Voditelji delavcev so izjavili, da jim je vseeno, kdo gospodari nad tovarnami in če francoski gospodarji ne bodo slabši od nemških kapitalistov, ne bodo delavci ovrnali produkcije.

Nemški industrijski magnatje so se pred prihodom Francozov premestili svoje glavne pisarne in arhive daleč proč od Ruhrja. Promogovniški magnatje so šli v Humberg in nitratni sindikat je večeraj odpeljal svoje stvari iz Bochuma v centralno Nemčijo.

Francoški inženirji in drugi veščaki so šli takoj na delo. Italija je poslala samo dva inženirja, toda nobenega vojaka.

Francoški socialisti in komunisti demonstrirajo.

Paris, 12. jan. — Francoška komunistična stranka je napovedala 24-urno protestno stavko prihodnjega pondeljka proti okupaciji Ruhrja. Vse delavske komunistične unije so pozvane na štrajk. Dali se pridružijo socialistične unije, še ni znano.

Včeraj so bili v zbornici viharni prizori, ko je Poincare naznanil poslanecem, da je vlada izvedla okupacijo Ruhrja, in zahteval, da zbornica odobri ta korak vlade. Rekel je, da Francija ne misli na nobeno aneksijo nemškega teritorija, kajti "miserna in uničena Nemčija ne more biti nikomur na korist," toda francoski inženirji in vojski ostanejo v Ruhru toliko časa, da se Francija naplača za zapadlo odškodnino, ki ji gre po mirovni pogodbi.

Poincare je tudi dejal, da je ameriški predsednik Harding suggestiral posredovanje s kompromisnim načrtom, toda francoska vlada je odklonila Hardingovo načrt, ker ne mara "mednarodnih bankirjev za svoje razsodnike ne glede na to, kako močno da so."

Nacionalistični blok je burno pritrjeval Poincareju in aplavdiral pri vsaki njegovi besedi, dočim je levica delala ostre mekliee in zahtevala pojasnila. Poincare je zahteval, da se vse interpelacije odlože do prihodnjega meseca; zbornica je sprejela njegovo zahtevo. To je razkajalo socialiste in komuniste in vnela se je vroča debata, med katero je večkrat kazalo, da pride do boja na pesti.

Končno je zbornica odobrila invazijo Ruhrja in dala vladi zaupnico s 478 glasovi proti 86.

Nemčija se je odpovedala obligacijam.

Berlin, 12. jan. — Ministrski predsednik Cuno je večeraj naznanil, da Nemčija vpricho prekrsenja versajlske pogodbe s strani Francije, Belgije in Italije ni več dolžna izvrševati obveznosti, ki jih nalaga ta pogodba. To pomeni, da Nemčija ne bo več pošiljala pre-

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$8.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawdale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (Dec. 31-22) poleg valoga (imena na naslova) pomeni da vam je s tem dnevom poteklo naročnina. Posvetite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

BOLJŠEVIŠKI "PARKELJČEK" JE IZGUBIL SVOJO MOČ!

Kje zdaj dobe strašilo, da strašijo ameriške kapitaliste? Boljševiški "parkeljček" je izgubil svojo moč kot strašilo. To ni izmišljotina, ampak je resnica. Dolgo časa so ameriški kapitalisti verjeli vse, kar jim je kdo navtevil o Rusiji. In marsikateri kapitalist si je predstavljal boljševe kot ljudi, ki vsaki dan pojejo saj par kapitalistov za zajtrk, nekaj za obed, največ pa za večerjo. Odšlo je več zastopnikov ameriških podjetniških interesov v Rusijo in vsi so se zdravi vrnili iz boljševiske Rusije. Prav nobenemu se ni skrivil las na glavi, ako se ni vtikal v notranje zadeve Rusije.

Poročila teh zastopnikov so morala biti vsekakor ugodna, kajti boljševiski "parkeljček" je vedno bolj izgubil svojo moč kot strašilo in nekega dne jo je popolnoma izgubil.

"Amexa News" je oficijelno glasilo podjetniške organizacije "American Manufacturers' Export Association". Nihče ne more torej dvomiti, da je službi "rdečkarjev". Zадnja izdaja tega magazina prinaša skoraj izključno članke o Rusiji. Ti članki ne govore slabo o Rusiji, ampak podajajo sliko ameriškega trgovcu, podjetniku in kapitalistu o trgovskih razmerah v Rusiji. Članki nedirektno nagovarjajo ameriške kapitaliste, da se jim ni treba bati boljševiskega "parkeljčka", ker tak parkeljček sploh ne postoji, ki samo konfiscira imetek kapitalistov, pa naj pridejo v Rusijo od koder že hočejo. Ampak članki pripovedujejo nedirektno, da bodo ameriški privatni bizniški interesi ravnali pametno, ako obnove trgovino z Rusijo in če nalože svoj denar v industrijska in trgovačka podjetja v Rusiji. Članki slone samo na faktih.

V Ameriki se seveda še najdejo ljudje, ki verjamejo, da je vsaka budalost, ki se zapiše o Rusiji, zlata resnica. Ali trgovski svet, posebno tisti trgovski svet, ki vodi ameriško trgovino s tujezemstvom, ne verjame več ljudem, katerim je bil boljševiski "parkeljček" dobrodošlo strašilo.

POIZKUŠENO PRIKRIVANJE PROFITA SE NI OBNESLO.

Prairie Oil in Gas kompanija je razdelila v delnicah že preje 200 odstotno dividendo. Zdaj je naznanila četrletno dividendo. Ta zadnja dividenda pove, zakaj je kompanija preje razdelila dividendo v delnicah. Ako bi ne bilo prejšnje delitve dividende v delnicah, bi letna dividenda znašala na delnico štiri in dvajset dolarjev. Tako pa znaša le osem dolarjev.

Prva dividenda bi morala tudi takim ljudem odpreti oči, ki se ne ukvarjajo dosti z gospodarskimi vprašanji, zakaj se petrolej, gazolin in drugi produkti iz naravnega olja draže, oljni delavci prejema vedno nižje mezde, delničarji oljnih družb pa vedno bolj bogate. Dividenda po osem dolarjev na leto pa ne obuja nobenega suma.

Zadnja leta je prišlo precej v modo, da kompanije, ki napravijo ogromne dobičke, razdele dividendo v delnicah, da tako prikrijejo svoje ogromne profite in lahko jokajo in stokajo, da bo podjetje bankrotiralo, kadar delavci zahtevajo povišanje mezde.

PREDLOGA, KI ZASLUŽI VSO PAZNOST.

Kongresnik Johnson iz Južne Dakote je predložil predlogo, ki predlaga amendment k ustavi Združenih držav, ki se čita:

V slučaju vojne napovedi Združenih držav proti kateri tujezemski vladi ali drugemu splošnemu sovražniku, naj kongres nanovači (konskribira) vsakega državljanca, ves denar, industrije in lastnino vsake vrste, ki je potrebna za to in naj določi profit za vporabo denarja, industrije in lastnino.

Predloga kot je spisana in predložena ne bo sprejeta. Nihče ne verjame, da bi bila predloga v tej formi sprejeta, ker se ne tiče le delavcev, ampak zadene tudi finančnike in industrijalce. Ampak predloga se najbrž preiskusi, kako sodijo, ako se delavci prisilijo delati v mirnem in vojnem času. Od strani se sliši, da je želja onih, ki podpirajo ta amendment, naprtati samo delavcem prislusno delo.

Na predlogo bo moralo paziti posebno organizirano delavstvo, kadar pride na razpravo, ali če se bo o nji vršilo zaslišanje.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

St. Marys, Pa. — Pri nas je več tovarov, ki se dobro obratujejo, toda kaj to pomaga delavcem, če pa so plače zelo slabe. Vsaki dan mora delavec garati, ako hoče, da se pošteno preživi, na prihranke ni niti misliti. Kakor vidimo, še ne bo prišel tisti čas, da bi se razmere za nas delavce izboljšale, za kar je nešteto vzrokov. Eden teh vzrokov je, ker delavci sami še vedno vse preveč podpirajo klerikalizem, ki je močan zaščitnik onih, ki nas tlačijo. Klerikalizem kot stranke sicer nimamo v Ameriki, toda še sodimo po dejanjih nekaterih delavcev, moramo priznati, da je v njih še vedno močno ukoreninjen škodljiv klerikalni duh, kar je največja ovira napredka. Ne mislimo torej, da bi se razmere za delavce izboljšale.

V roke mi je prišla "Edinost", filka, ki jo izdajajo frančiškani v Chicagu ter jo pošilja svojim nevednim pristajalcem po naselbinah Združenih držav. Notri sem videl tudi dopis iz Barbertona, ki ga je podpisal "mežnar". Če sam podpis pove, v kakem tonu je pisan dopis, kajti Slovenci poznajo mežnarje za prve podrepnike. Mežnar je odvisen od svojega gospodarja in če bo pisal proti njemu, je umevno, da bo izgubil svoje "mežnarjenje". Kako naj torej pričakujemo, da bi pisal kaj pametnega. Če bi imel tak mežnar kaj svojega prepričanja, bi molčal, ker vedel bi, da se s svojim pisarenjem le smeji, ker pa prepričanja nima, ter je njegov razum podvržen prepričanju duhovnega gospoda, za katerega mežnari, razumemo, zakaj piše take bedastote.

Če razsoden človek bere njegov dopis in vidi, kako se dopisnik celo hvali s tem, da postavljajo rojaki v Barbertonu cerkev, ga mora obhvalovati radi njegove nevednosti, obenem pa se smejeti, da si je "mežnarjeva" nevednost tolika, da bi se človek sjo-kal nad nevedneštem. Če bi bil rojak poročaj, da so ustanovili v Barbertonu socialističen klub, potem bi bili lahko ponosni na svoje delo, s cerkvi naj se pa raje skrijejo in ne hodijo na dan. Človek bi tudi ne zameril "mežnarju", ko se hvali radi cerkve, če bi imel ta kako korist, da mislim, da ima samo izgubo in ne samo on, izgubo ima vsa naselbina, ki se s tem zapeljavi. Prepričan se bo lahko prejel kot v enem letu, da je cerkev zanje samo nepotreben strošek.

Zalutuje se v Martina Železnikarja radi njegovega pisanja v Prosveti. Ali morda misli, da je Martin Železnikar tako pod vajeti duhovništva kakor on. Martin je prost in lahko piše po svojem prepričanju, dočim je mežnar odvisen od svojega gospoda. Mnogo nas je, ki smo še dosti hušji kot je Martin Železnikar, pa ne porajamo na to, kaj piše o nas "Edinost" ali njeni dopisniki. Tužna nam majka, da bi nas hvallila taka filka, ki jo urejujejo frančiškani in tako tudi piše v frančiškanskem duhu. Naj le nosi napis, da je delavski list, saj po njih delih jih poznamo. Dobro sicer smajo slepti z zavijanjem, kar se ponavlja že leta in leta — vedno. Vsele temu jih je mnogo spoznalo in spoznavajo. Ko bodo spoznali vsi, pa bo tudi njihovega zavijanja konec.

Pozdravljam vse čitatele in čitateljce Prosvete. — John Južna.

Barberton, Ohio. — Da so nekateri podile "verne" duše zmotežne vsakovrstnih laži, je že davno znano, nisem se pa nadejal, da bi listič kutarjev prinašal tako oštudno in lažljivo blatenje. V številki 153 Kazimirjevega zmaraka se pere, oziroma se hoče priti junak teme s podpisom "mežnar". Če podpis sam na sebi je laž, kar znaš, da je laž vse drugo. Ako bi bil fant dodal poleg tega še pridevek "degradiran", bi še šlo, tako pa ne drži, kajti človek, ako je odpuščen iz mežnarske službe ter iste ne vrši več, ni več mežnar, temveč "degradiran mežnar". Duševni siromak si poleg drugih lopovskih laži še upa omenjati sto dolarjev nagrade. "Priatelj", na podpis "mežnar" jaz ne morem priti po nagrado, kajti mežnarjev je tukaj več, radi tega moram vedeti prave ime, potem bomo šele govorili o nagradi.

Nasivlja se, da je veren katoliški fant, vled česar upam, da bo toliko dostojen, da mi bo odgovoril na sledeče vprašanje:

V Prosveti, št. 291 je v dopisu iz Barbertona, Ohio, omenjen "degradiran mežnar", kar se tiče g. Franka Zupančiča. Ali si ti, ki se oglasja s "dopisom" iz Barbertona v kutarjevi filki, št. 153 a podpisom "mežnar" z omenjenim ena in ista oseba. Upam, da boš toliko junak ter ti ne bo padlo srce v hlače in ne boš ostal strahopetec.

Zagotavljam te, da boš takoj, kakorhitro boš primah, da si ti pisal omenjeni dopis ter ono podlo in nesramno obrekovanje, napram moji osebi tudi dokazal, dabil tisoč dolarjev nagrade. Dam ti za to časa 14 dni, vteveni datum dneva, ko je priobčen ta poziv. Tisoč dolarjev je lep denar in do ga boš, kakorhitro boš dokazal da isto podlo in nesramno obrekovanje odgovarja resnici. Vsi dokazi pa morajo biti sodnijsko potrjeni ali pa notarsko zapriščeni. Preostalo pa se pogovoriva potem na pristojnem mestu. — Martin Železnikar.

SLIKE IZ NASELBIN.

Ohisholm, Minn. — Nekako milo in pol od tukaj je začel jeklarski trust graditi svoje lastno vas in ji dal ime "Frizar". Prišel je s delom okoli 15. decembra, 1922, in sicer s klieem, ki je trustovcem gealo priganjanja: Hurry up, hurry up! Bilo je tudi pričeto na "harjap", četudi vas okoli 80 hiš ne more biti zgrajena v enem trenutku, tako kot si predstavljajo člani jeklarskega trusta.

Kar se tiče grajenja vasi je dal jeklarski trust trem različnim podjetnikom, in sicer enemu za zgrajenje hišnih podlag, drugemu za gradnjo hiš in tretjemu za napravo vodovodnih in odvajalnih kanalov. Kakor vsi trustovci gledajo, tako so gledali tudi jeklarski trustjani, da so čim oseeje dobili delavna moči, zlasti, ker je v tem letnem času, pozimi kaj lahko dobiti nesposlena delavec, posebno ker vedno gledajo za izvršitev njih nakana: raztrganje delavskih organizacij.

Poslušil sem se prilike in šel pogledat ono novo vas. Videl sem tam delavce iz vseh strani Minnesote. Stavbinski delavci, ki so hiše gradili, spadajo po vedini k organizaciji stavbinskih delavcev, nekaj pa jih je tudi, da ne spada k nikaki organizaciji. Vse je zmešano; organiziran delavec ne oseeje povedati svojemu tovarišu, da spada k stavbinski uniji, ker se boji, da izgubi delo; oni, ki ni organiziran, pa tudi molči, boje se organiziranih delavcev.

Plača ali takozvani "union scale" je 90c na uro in osem ur dela na dan. V omenjeni vasi pa delajo na dan po 9 ur in so za urno delo plačani le po 80c. Po devet ur delajo le sedaj, ko je kratek dan in tudi več delati ni mogoče, ker se ne vidi. Povelje pa so že dobili, da kakor hitro se bo razel dan, tako se morajo podaljšati tudi delovne ure, ker pravijo, da se jako mudi zgraditi omenjeno vas iz političnih ozirov.

Tista vas spada pod organizirano občino (township), po imenu Balkan. Lansko leto so bile meseca marca spomladni volitve in zmagali so protitrustovski kandidati. Trustovci so bili poraženi na celi štiti, zato pa bi radi, da bi se omenjena vas hitro zgradila, da bi se ljudje naselili vanjo predno bodo prihodnje volitve, ki se bodo vršile meseca marca, ter bi s tem zagotovili zmago jeklarski korporaciji.

Kakor že omenjeno, je pozimi lahko dobiti delavce, a vendar kar se tiče dela pri kopanju jam za hišne podlage in vodovodne ali odvajalne kanale, ne potrebujejo dosti delavcev pri kopanju, kajti uporabljajo parne lopate in pri parni lopati sta samo po dva delavca, pa še tista dva lopato pridno sukata, da je jama skopana v par urah. Delavci, ki bi radi delali pri kopanju jam, da bi nekaj zaslužili, pa gledajo parno lopate, kako pridno nosi zemljo s svojim rilcem iz jame in jim s svojim ščudnim pihanjem in stokanjem pravilno pihanjem in stokanjem, kar se ponavlja že leta in leta — vedno. Vsele temu jih je mnogo spoznalo in spoznavajo. Ko bodo spoznali vsi, pa bo tudi njihovega zavijanja konec.

Pozdravljam vse čitatele in čitateljce Prosvete. — John Južna.

Kar se tiče dela pri vodovodnih in odvajalnih kanalih, tam imajo tudi parno lopato in lopata, ki kopje kanal, rabi nekaj več moč, kakor ona, ki kopje podlago za hiše. Pri tej lopati je osem moč, a sta vžeta tudi ona

dva, ki pred lopato vrtata in razstrelujeta zemljo. Tako skopljejo s parno lopato in osimimi močmi toliko kanala na dan, da bi ga ne skopalo toliko 50 pridnih delavcev s svojimi rokami.

Priliko sem imel, da sem si ogledal tudi parno lopato, ki kopje kanale. Umetno je narejen ta stroj in hočem ga nekoliko opisati. Stroj je podoben veliki šetveronožni živali, postavljeni tako, da sta dve nogi vedno na eni strani jame, drugi dve pa na drugi strani. Od njenega života sega notri v jamo kakih 10 do 12 čevljev dolg rillec, okoli katerega se vrtilo mnogo malih lopat. Vsaka lopata zgrabi ob svojem času zemljo in jo odnese na površje v zato pripravljeno korito. One male lopate se vrtilo precej hitro in tako hitro grabijo zemljo in jo odnašajo na površje druga za drugo, jo odločijo v korito in hitro gredo nazaj po drugo zemljo. To se ponavlja brez odmora neprestano, dokler ne zatuli parna piščalka, da je ura dvanaest ali pa delopust. Z omenjeno lopato torej naredi 8 delavcev na dan toliko kot 50 pridnih delavcev.

Še za onih osem delavcev, ki jih rabijo pri lopati, podjetniki ne gledajo, da bi najeli dobro izveščane delavce. Kaj pa hočejo, boljše delavce je treba bolj plačati, a tega se bojijo in najjamejo rajše nesposobne. Ko sem ogledoval ono novo vas, sem videl mlada fanta, katere vrtata pred parno lopato in razstreljavata zemljo. Dinamit sta hranila v neki bajti, v kateri sta imela poleg dinamita železno peč. Ko sem to ogledal, me je bilo kar strah. Ozri sem se malo naokoli in sem poleg tega v bajti še zapazil škatlico vžigalnih capie. Dovolj mi je bilo in kar odkuril sem jo odtam, misleč, da se bo gotovo pripetila nesreča, če ne prej pa pozneje.

Dne 6. januarja zjutraj so imeli v omenjeni bajti 50 zabojev dinamita, katerih vsak vsebuje po 100 zavojev dinamita za razstrelbo. Onega jutra je bilo zelo mrlo vreme in ko omenjena mlada delavca prideta na delo, zakurita peč poleg dinamita. Ko sta zakurila in se je peč malo ogrela, sta šla na svoje delo. Komaj sta prišla za svoje vrtilo orodje, se je eden njiju ozrl proti bajti in vzkliknil, da bajta gori, v kateri je dinamit, v bližini pa je naokoli sto stavbinskih in drugih delavcev. Čuti je bilo krik: "Beži, bajta gori, v kateri je 50 zabojev dinamita, razstrelba bo!" Kolikor so mogli teči, so delavci bežali na vse strani, kolikor so jih nesle noge. Ravno ko so približali na varno, je nastala eksplozija, tako močna, da se je zamajala zemlja precej milj daleč na okoli.

Meste Ohisholm je oddaljeno od tam, kjer se je pripetila nesreča kako miljo in pol, a od močnejše pritiska zraka so vseeno, valed razstrelbe popokale skoro vse šipe v glavni ulici v izloženih oknih. Mnogo se jih je tako razbilo, da so popadale iz okvirjev. Škoda je precejšnja, a še ni cenjena, ko to pišem. V novi vasi jeklarskega trusta, po imenu "Frizar", kjer se je pripetila nesreča, je bilo zgrajenih že 30 novih hiš. Dve sta stali prav blizu barake s dinamitom, ena komaj 20 do 25 čevljev, druga kakih 50 čevljev. Omenjene hiše so imele po šest sob. Tisto, ki je stala najbližje razstrelbe, je tako zdrobilo, da ni ostalo prav nič lesa skupaj, podrla je tudi podlago, drugo hišo, ki je bila oddaljena 50 čevljev, pa je polovico raztrgalo in odneslo, druga polovica pa je v razvalinah. Poškodovano je tudi drugo hišo in povzročilo različno škodo, okna pa odneslo vsem. Škoda še ni cenjena, a kakor očitvidci sodijo, jo je za 40.000 dolarjev samo na novih hišah.

Velika sreča je, da ni človeških žrtve, da so bili ljudje ob pravem času opozorjeni in so ubežali. Da bi bili opozorjeni na nevarnost samo pet minut pozneje, bi bilo prav gotovo najmanj 25 človeških življenj izgubljenih. Torej vidite, da je samo podjetniška lakomnost, ki hoče dobiti najbolj poceni delavce, četudi prav nič izurjene, samo da jih malo plača, kriva, da se je pripetila nezgoda. Podjetniki ne gledajo, če je delavec kos svojih nalog, samo da poceni dela, za drugo se ne brigajo, četudi je človeško življenje v nevarnosti. — Poročevalec.

East Palestine, Ohio. — Iz naše slovenske naselbine East Palestine, je malo več slišati v javnosti, kako se nam godi. Nekako srednje je. Preveč graje ne zasluži in tako tudi hvale ne moremo zapeti. Iz bližnje okolice nas večkrat obiščejo, potem pa še v javnost nekoliko poročajo. Drugače je v naši naselbini vse normalno, živi svojo pot dalje, razun mlači naraščaj napreduje v vseh ostrih.

Kar se tiče dela v tovarnah in kavčukom (rubber works) in malih premogorovih, je normalno, oziroma tukaj dobro, tam slabše in obratno.

Našo naselbino East Palestine imenujejo tudi s imenom Holy City, Sveto mesto in Čisto mesto. Vodeni apostoli kontrolirajo to mesto še tri rimske številke. Od kar smo žili, da je volitev v Ohiju izpadla povoljno za suhačo, so se lotili v našem mestu posebnega dela na tihotapce, boljše nego tiste ljudi, ki si upajo kuhati tudi kislo zelje, ki ima zares močan duh.

Pragovor pravi, da kdor se preveč veseli, ga rada glava boli. Zupan našega mesta in njegov policijski vodja sta hotela očistiti ne samo naše sveto mesto, pač pa tudi okolico in celi okraj. Columbiana county sta imela pod svojo kontrolo s pomočjo državnih detektivov in podobnih ljudi. Čimbolj je klo leto proti koncu, hušji je bil pritisk na nekatere prebivalce in na vse, kar kolikar smrdi po opojnem.

Palestinski župan, njegov policijski "šif", nočni policaj in še nekaj drugih takih dostojanstev so se drznili obiskati bližnje mesta in vse večja kot je naše, to so: Liverpool, Lisbon in Salem, kjer so hoteli očistiti vse grašnike, ki se upajo pokusiti kako kapljico od najbolj nedolžnega jabolčnika doli do pekoče "mesočine". Mnogo so jih prijeli, aretirali in kaznovali z visoko globo. (Med aretiranci ni bilo Slovencev, vsaj imena nislo tega kazala, dasi smo tudi Slovenci bili na sumu, da ga radi 'cukamo'.)

Najhušji pritisk je bil od teh ljudi na božični večer, ko so kar natlačili salemsko ječo. Na starega leta večer pa se je ujel vzorni naš palestinski "šif". Bil je zopet v Salemu na preži, da bo polovil tiste, ki se upajo povohati opojni duh, pri tem pa je sam padel v mrežo.

Kdo ve, slomka, kako se je te zgodilo. Bil je aretiran in pah njen ravno v tisto luknjo, kamor je pehal druge. Prekleceno smolo je imel "šif", ki je rekel "Whole d... bunch ought to be in here, ...", to je v salemski špekamri.

Zdaj čitamo zanimivosti v našem lokalnem listu "The Daily Leader", ki nam objublja, da bomo izvedeli še marsikako zanimivost o celi aferi.

"Šif" policije bo prišel pred veleporoto. "Kaj je storil", so zvedavo povpraševali ljudje in bili zlasti radovedni drugi dan po Novem letu, kateri je prinesel dokaj presenečenja in razburjenosti nekaterim ljudem v našem mestu. Poleg tega so za nameček razburjenosti še našli pometaši na kupu pepela na nekem smetiščnem mestu mrtvo dete, staro šest mesecev po incepciji. Mestni pometaši so pobirali smeti in pri tem našli malo mrtvo stvarico, zdaj vse molči; kaj bo prinesla bodočnost, pa je težko uganiti. — Jacob Istenič.

Stella, Wash. — S tušnim stcem se zahvaljujem vsem sbratom, ki so prisostvovali sprevidu za mojo pokojno hčerko Anni Sudar, dne 3. januarja na katoliško pokopališče v Portland, Ore. Rajnica je bila stara 16 let in člani mladinskega oddelka društva Slovenski sinovi, št. 112 v Bear Creeku, Mont. Bratje Slovenci iz Portlanda, Ore., člani dr. Istra, št. 410 so prisostvovali in spremili pokojnico do hladnega groba. Darovali so vence pokojni moji hčerki, za kar se najiskrenejše zahvaljujem.

Hvala predsedniku društva Istra, br. Johnu Stružniku in njegovim soprog, tajniku društva br. Johnu Miklavčiču, Joe Greblotu in Johnu Zornado. Zahvalim se bratom Dalmatincem in Hrvatom, a najbolj br. Miku Loco in njegovim ženi, ki so s vsem pomagal, hvala mra. M. Sudar in mra. Frank Linac za vence in vsem ostalim, ki so bili pri pogrebu moje ranjke hčerke.

A ti, Anka, počivaj mirno v hladni zemlji. Žalujoci ostali: tvoj oče Jerko, mati Kati, bratje: Frank, Peter in Jack in sestri Helena in Magdalena Sudar. — Jerko Sudar, član društva Slovenski sinovi, št. 112 v Bear Creeku, Mont.

Povest "Jimmie Higgins" je urealo duše ameriškega proletariata ob času ameriške vojne. Dobi se pri Književni matič S. N. P. J.

DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Stavka železniških delavcev v delavnici Great Northern železnice je bila končana 10. t. m. Tako javljajo iz Minneapolisa. Podrobnosti poravnanja še niso znane.

V Clintonu, Ind., je bila zadnja dni krajevna stavka rudarjev, ki je pa bila končana, ko se je jamski delovodja podal. Spor je nastal zaradi štrajka železniških delavcev pri Chicago & Eastern Illinois železnici, ki počivajo že od 1. julija m. l. Slaba oprema na železnici je kriva, da so rudarji imeli vsak dan zamudo z vožnjo na delo in delovodja je hotel spremeniti delovne ure. Rudarji so se uprli in zapustili Jackson Hill Mine No. 5. Delovodja je hitro popustil in obljubil, da bo zahteval od železniške družbe boljše opremo.

Volitve v rudarski uniji. Izid volitev odborov v 10. distriktu (Washington) U. M. W. of A. je sledeči: Martin Flyzak, predsednik; H. J. Allsopp, tajnik; Robert McLean, podpredsednik; James Johnson, mednarodni odbornik.

Mazde v Novi Zelandiji. Delavci v Novi Zelandiji so zelo slabo plačani. Čevljarice prejmejo \$11,76 tedensko po petih letih učenja, šivilje \$10,32 po dveh letih, delavke v zlatarski in urarski obrti po štiri letih \$11,76, v tovarnah za vžigalce \$10,32 po dveh letih, v tiskarnah \$12,84 po petih letih, sedlarice \$11,40 po petih letih, tapetarice \$11,76 po petih letih, delavke v tekstilnih tovarnah \$10,92.

Unije v Seattleu, Wash., so pretečni teden poslane prokinjo gubernorju New Yorka, da naj pardenonira Jima Larkina, irskega delavskega voditelja, ki je v zaporu na temelju zakona proti kriminalnemu sindikalizmu.

Tajnik unije, defraudant. V St. Louisu je bila te dni otvorjena obravnava proti Johnu P. O'Connorju, bivšemu tajniku-blagajniku odtotne krajevne unije ednostrožnih delavskih organizacij, ki je po-neveril organizacijo \$11,997,00. O'Connor je imel \$250 mesečne plače. Ko so mu prišli na sled, je bil takoj odstavljen, izključen iz organizacije in izročen sodišču.

Razne vesti.

V OKRAJU MOREHOUSU JE VLADAL KUKLUKSKLAN.

Priče so priznale, da je bil ciklop avtokrat.

Bastrop, La. — Skozi dve leti je vladal Kukluksklan v okraju Morehousu. Bil je najvišja oblast in kdor se je upiral njegovim odlokom, je okusil njegovo moč.

Kukluksklan je porinil postave v trenutku na stran, ko se je organiziral in z železno voljo vsiljeval ljudstvu svoje diktate. Glava tega gibanja je bil kapitan Skipwith, klanovski ciklop, ki si je domisljal, da mu je podeljena za ta okraj moč srednjeveškega avtokrata. In kar je rekel pet in sedemdeset let stari Skipwith, je bilo izvedeno. Njegov odlok je bil zakon.

Tako so izpovedale priče, ki so bile zaslišane zaradi umora Richardsa in Daniela, katera so umorili v noči 24. avgusta lanskega leta. Klanovci so sami priznali, da je odločevala le volja starega Skipwitha.

Priče so bili: Fred Higginbotham, lastnik gorazhe in ustanovni član Kukluksklana, Hugh Clark iz Mer Rougea, ki se je pridružil klanovcem po njegovi lastni izpovedi pred enim letom. Tretja priča je bil Robert Dade, župan v Mer Rougeu, ki je odstopil od klanovcev.

"Stari Skip" je vladal z železno pestjo. Ako je on odločil, da so nekateri državljani postali nezeleni v občini, jih poslal proč. Pravzaprav je izdal ukaz, da morajo odgovoriti slepa ali zgrda.

Kadar so se klanovci ali drugi prominentni državljani potegnili za katero osebo, tedaj je on odločil, da mora biti zanje poroki, da bodo tako živeli, kakor on ukaže.

Župan Robert Dade je pričal, da je klanski tercijam povzročil, da so se občani pričeli sovražiti drug drugega, pred ustanovitvijo Kukluksklana so pa živeli kot bratje in sestre med sabo. Po ustanovitvi klanovske organizacije sta izgubila mir in ljubezen in občine. Člani najmočnejše bratske organizacije niso zapustili drug drugemu, prijatelji od mladih nog so se sprli med sabo in prepri so se pojavili v družinah med stari-

LOZANSKA KONFERENCA.

Zavezniki se podajajo na celi črti.

Lausanne, 12. jan. — Mirčna konferenca med Turki in zavezniki ter Grki bo končana s popolnim porazom za entente in Grke. Položaj se je čudovito spremenil zadnje dni. Turki so pridli s vsem svojim programom glede narodnostnih manjšin. Zavezniki popuščajo na celi črti in zdi se, da se kdaj med seboj, kdo da bolj ugodni Turkom.

London, 12. jan. — Danes je bila objavljena nepotrjena vest o krvravnem spopadu Turkov in Angležev v Čanaku. Podrobnosti so zamolčane.

BANDITSKA ZVIJAČA.

Chicago, Ill. — V hotelu Blackstone je najel premeten bandit sobo za petnajst dolarjev na dan. Povedal je, da se piše "Andrew St. Clair" in da prihaja iz New Yorka. Na to je naročil avtomobil fine vrste. Tvrdirka James Cunningham & Sons je poslala k njemu svojega prodajalca Harold Costella. Avtomobil je bilo treba seveda preizkusiti. Odpeljala sta se s njim prodajalec in bandit. Prodajalec je bil tako dobre volje zaradi dobre kupčije, da je plačal banditu vstopnice v gledališče in posebej še drag obed. Ko sta bila zunaj mesta in na samotni, je bandit ukazal prodajalcu, naj zapusti avtomobil, ker bo zdaj lahko sam vozil. Prodajalec je nato kmalu areal neki drugi avtomobil in zaletel je tudi na policajca. Utrgal so jo za bandit. Gonja je trajala zopet na zvezi proti mestu in na deset milj daleč, ali končno je bandit izginil s avtomobilom.

Nato je državni prokurator Coe izpraševal pričo. Pod težo vprašanj je izpovedal, da se je pridružil klanovski organizaciji, ker je očistila okraj tihotapev s opojnimi piščami in je izvršila diščenje v splošnem kot na pr. v Mer Rougeu. In ko ga je državni prokurator vprašal, ako je bilo prav, ako so klanovci pronašli, katerih ljudi ne marajo tukaj, in so jih kasneje prisilili zapustiti okraj, je priča odgovorila, da je to bilo popolnoma v redu.

Hugh Clark je izpovedal, da je kar mrgolelo klanovcev v gosdu, ko so njega sprejeli v svojo sredo. Na nekem shodu je bilo toliko klanovcev, da se ni mogel priti do odbornikov, ki je predsedoval zborovanju.

Državne mesnice v Avstraliji. Brisbane, Queensland, Avstralija. — (Federated Press.) — Delavska vlada v Queenslandu vzdržuje 66 državnih mesnic, 17 v Brisbaneu in 49 v drugih mestih. V preteklem letu so imele te mesnice 2,633,000 odjemalcev in celoletni skupniček znaša \$1,726,387. Kljub temu, da so cene mesu veliki, ni kakor v privatnih mesnicah, je država naredila \$703,480 čistega dobička. Državne mesnice obstajajo še sedem let in v tem času so prihranile ljudem na mesu več ko 15 milijonov dolarjev.

Ekspertiment queenslandske vlade s mesnicami je najboljši odgovor tistim, ki pravijo, da delavsko-socialistična vlada ne more voditi niti "stojala za lajnike".

Protiverške manifestacije v Rusiji. Moskva. — Božične protiverške demonstracije, katere je organizirala organizacija komunistične mladine, so končane. Demonstracije so bile v mestih in na defelije so bile figure Jehove, Jezusa, Mojzesa in Mohameda selžana na javnih mestih in demonstracije so prepevali zasmehovalne litanije. Vlada je bila popolnoma nevtralna. Kjer je imelo priti do izredov, je bilo ukazano policiji razpršiti versko in protiverško množico, toda izredov ni bilo. Vodstvo organizacije poroča, da so imele demonstracije velik uspeh in ponove jih o Veliki noči in ob židovskih in mohamedanskih praznikih.

Stinnes na pohodu v Jugoslavijo. Dunaj. — Hugo Stinnes, nemški Rockefeller, namerava kupiti večja rudniška in gozdna posestva v Jugoslaviji. Pogajanja v ta namen so že v teku.

66 rudarjev ubitih v Indiji. Bombaj, Indija, 12. jan. — Razstrelba v premogovniku v Ramganji, ki se je pripetila več-raj, je usmrtila 66 rudarjev.

ZAKAJ SE AMERIŠKA TRGOVSKA MORNARICA NE MORE RAZVITI?

(Nadaljevanje s prve strani.)

prizadete osebe tirjale odškodnine. Brodolastniki imajo zdaj zavarovalni aranžma, ki jim omogočuje, da niso odgovorni za tihotapstvo ali druge nezakonite čine, ako so bili izvršeni s pomočjo njih ladij.

Te izjeme so povzročile, da so prevažalci in pasafirji bojkotirali ameriške ladije. Po britkem konvenciji bili lastniki parnika "Titanica" odgovorni za tri milijone dolarjev odškodnine, po američkem so pa plačali še manj kot sto. tisoč dolarjev.

"Brodolastniki na morje poudirijo, da so se na prodajni nobeni cenil", pravi memorandum. "Ona raste v svobodi in v zemlji, ki je stvarjena iz poguma, izurjenosti in časti in pomena s poštvovalnostjo in smrtjo."

Koncem zahteva memorandum, da se nadzorovanje mornarjev odzame plovbenemu odboru in podredi delavskemu departmentu.

GENERALNA STAVKA V NEMČIJI V PONDELJEK.

(Nadaljevanje s prve strani.)

moga in drugega materiala zaveznikom in ne bo plačala vste 500 milijonov zlatih mark, ki zapade 15. januarja.

Nemška vlada je tudi obvestila zaveznike, da ni več odgovorna za varnost njih državljanov na nemških tleh.

Nemški poslanik v Italiji je bil večeraj poklican domov. Kljub temu, da je Nemčija pretrgala diplomatske stike s Francijo, Belgijo in Italijo, ni do danes še nobenega znamenja, da bi poslaniki teh treh držav zapustili Berlin.

Anglija gleda in čaka. London, 12. jan. — Anglijska vlada je danes zaključila, da bo še nekaj dni čakala in gledala, kaj pride iz francoske politike v Ruhru, predno se odloči za kak korak. Anglijske čete ostanejo v okupiranem delu Nemčije.

Is Rima je prišla vest, da Mussolini ne pošlje vojaštva v Ruhr in da namerava začeti direktna pogajanja s Nemčijo glede odškodnine.

Ameriški vojaki zapuste Coblens 15. t. m.

Coblens, Nemčija, 12. jan. — Ameriške okupacijske čete ob Reni zapuste Coblens prihodnji tork in se ukreajo na parnik 21. januarja.

Nemčija prenehala pošiljati premog. Essen, Nemčija, 12. jan. — Izvažanje premoga v zavezniške države na temelju varšajlske pogodbe je prenehalo tisto minuto, ko so francoski vojaki prekrasili mejo Rupra. Doslej je vlak s 6000 tonami premoga za Francijo, Belgijo in Italijo zapustil Ruhr vsake pol ure.

Cuno stoka, da prihaja boljše vize. London, 12. jan. — Is Berlina je prišla vest, da je ministrski predsednik Cuno brzojavil vsem nemškim diplomatom v inozemstvu, da moralne sile Nemčije ponuščajo in dežela je v nevarnosti, da utone v b.ljevizmu, ako ji svet ne prisloži na pomoč.

Is Kopenhagna je prišla vest, da so litvinski rebeli oklicali sovjet v Memelu, katerega so okupirali večeraj.

ZA KRATEK ČAS.

Ljubi malenček. — Mama in tata sta se pogovarjali o požaru, ki je napravil ljudem veliko škodo v bližnji naselbini. "Oh," je rekla teta Agata, "zdi se, da naš ljubi bog noče nam revežem nič več dobrega!" Pomisljalec je rekel na to zraven stoječi štriletni Lejsek: "Mama, mogoče pa je bil to kapitalistični bog!"

Hitro se je sponjila. "Vi pa ste mi dali večeraj nagnita jabolka." "Oh, to pa je ni res." "Ja, pa kvoder ste mi tudi dali preveč nazaj!" "Oh, saj res. Sedaj se Vas še prav dobro sponjam."

Zakonska sponja. Mož je pustil ženo v letovišču brez denarja. Račun pri hotelirju je rasel in žena, vsa v zadregi, brzojavi možu: "Čisto na koncu. Pošlji denar. Hotelir sili." — Mož odbrzojavi: "Pošljem žek. Tisoč poljubov." — Nato dobi odgovor: "Denarja ni treba poslati, dala hotelirju poljube."

Ali vsi, zakaj se tvoj dobiček tako rad potopa s drugimi dočki in aganja rane "porodnosti"? Odgovor na to in mnoge uganke v občanstvu otrok najdeš v knjigi "Zakon blagomestja", katere dobiš pri Knjižnici matiči SNTJ.

Slovenska Narodna Podporni Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

IZVIRIŠVALNI ODBOR: UPRAVNI ODESEK:

Profesor Vincent Colnar, podpredsednik Andrew Vidrick, R. F. D. V. Box 61, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Nevah, gl. blaginjski John Vogrich, urednik glasila Zavezništvo, upravitelj glasila Filip Gadinca.

Profesor Vincent Colnar, podpredsednik Andrew Vidrick, R. F. D. V. Box 61, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Nevah, gl. blaginjski John Vogrich, urednik glasila Zavezništvo, upravitelj glasila Filip Gadinca.

Profesor Vincent Colnar, podpredsednik Andrew Vidrick, R. F. D. V. Box 61, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Nevah, gl. blaginjski John Vogrich, urednik glasila Zavezništvo, upravitelj glasila Filip Gadinca.

Profesor Vincent Colnar, podpredsednik Andrew Vidrick, R. F. D. V. Box 61, Johnston, Pa.,

BABICA.

Obrad iz življenja na kmetih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVA.

Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

Potem se je šla nevesta zopet preoblačiti, pa tudi družice, ker imel se je začeti ples. Babica je porabila ta čas in domov odvedla otroke, ki so se gostovali v Zaliki-nej izbi; sama se je morala vrniti k svatom, ker pozno po noči so stavili nevesti šapelj in pri tem jo je bilo treba. Vzela je z doma šapelj, kateri je s hčerjo Tereziko kupila nevesti; to je bila njena dolžnost, ker je bila za teto. Ko so se vse val do sita naplesali in je nevesta že težko sople, ker je moral š njo vsakdo plesati, in ako bi se bil tudi le enkrat zasukal, pokimala je babica ženam, da je polnoči, da je nevesta zdaj njihova. Zaeno se za njo nekeličko pripravili in vleči jo k sebi; ženin in drug sta se upirala, naj nevesti ne razdero krasnega venca, ali vse zastonj; žene so je polaste in jo odvleče v izbo. Deklice pojo pred vrati se žalostnim glasom, naj si ne da vzeti zelenega venca, če ga jej vzemo, nikdar več ga jej ne povrnejo.

Alli vse je bilo zastonj. Že je sedela nevesta na stolu, že jo je razpletala Tomaževka, že je ležala cvetlična krona na zelenim vencem na mizi in babica je držala v roki oslecan šapelj. Nevesta je plakala, ali vse ni nič pomagalo. Žene so prepevale, vriskale; le babica je bila resna, včasih je preletel mirno njeno lice blag nasmešljaj, oko jej je rosilo, ker vspomnila se je hčere Ivanke, ki morebiti tudi svatbo praznuje. Nevesta je imela že šapelj na čelu, lepo jej je stal in mlinarica je trdila, da je v njem, kakor mešančigar. "In zdaj pojdem k ženinu; katera izmed vas ga hoče dražiti?" vpraša babica. — "Najstara, razja," odgovori mati mlinarica. "Počakajte, jaz mu jedno poščem," naglo reče Tomaževka, beal van in pripelje mu staro predico, ki je v kuhinji pomivala. Vrgle so jej belo pečo čez glavo,

teta jo prime pod pazduho in vodi k ženinu, da bi jo kupil. Ženin hodi krog nje in jo ogleduje, da dobi priliko, pečo jej vzdigniti; vidi staro, nagrbano, vse pepelasto lice. Poči smeh; ženin neče take neveste; teta odide š njo iz izbe. Pripelje mu drugo. Ta se zdi ženinu in burkežu všečnejša; vže jo hočeta kupiti, ali zdaj burkež resno vzklikne: "E, kaj mislite, kdo bo kupoval mačka v vreči!" vzdigne jej pečo, in pokazalo se jima je tolasto lice matere mlinarice, ki izpod čela šaljivo pogleda burkeža. — "Kupita jo, kupita, ceno jo vama dam," nemežikne oče mlinar ter vrtil tobačnico v roki, pa počasi, bodi si, da je bila teška, bodi si, da je imel neokretne prste. — "Le molči, oče mlinar," smeje se tolasta mati mlinarica, "danes bi rad prodal, jutri še raje kupil. Kdor rad sbađa, tretja ima." — Do tretjega rado gre. Tretja je bila šibka, visoka nevesta. Burkež je dajal za njo staro tutko, ali ženin je brzo srebra našel in kupil. Žene prigribe v izbo, stopijo v kolobar, vzemo ženina med se in veselo zapojejo! "Zdaj je to storjeno — to je že gotovo — nevesta poročena — pojedena pogača." Nevesta je zapala ženam. Za denarje, katere je ženin za njo dal, gostile so se drugi dan dopoldne žena, ko so prišle posteljico prestiljati, in tudi pri tem je bilo mnogo petja in šal. Burkež je govoril, da prava svadba mora osem dni trajati, in to je bilo tudi pri bogatih navadno. Vili so venec pred svadbo, obhajali svadbo, prestiljali postelj, gostovali se na navestinem, potem zopet na ženinovem domu, zapijali nevestin venec; tako je minol ves teden, predno sta se mogla mlada zakonca oddahniti in reči: "Zdaj sva sama."

Nekoliko tednov po Zaliki-nej moštvi je prejela Prošková gospa pismo iz Italije, v katerem je hišinja pisala, da vzame komtesa Hortenzija mladega slikarja, nekdanjega svojega učitelja, da je presrečna, da cvete zopet kakor roža, in da je gosa kneginja zaradi nje čisto potolažena. — Zašiljavši to veselo novice, pokima babica z glavo ter reče: "Hvala Bogu, vse to se je dobro končalo!"

Ni namen tega spisa, slikati življenje mladih ljudi, ki so okoli

babice živeli; tudi nečem čitatelja dolgočasiti s tem, da ga vodim od lovea k mlinu in zopet nazaj po dolinici, v kateri je bilo življenje vedno enako. Mladina je rastle in dorastla; nekateri so ostali doma, pomnožili se in počenili; roditelji so jim prepuščali posestva tako, kakor na dobo stari list odpada, kedar mladi poganja. Nekateri so zapustili tiho dolinico, iskali drugod svoje sreče, kakor seme, katero veter odveje ali voda daleč zanese, da na tujem bregu, v daljnem logu korenine zasadi.

Babica ni zapustila male dolinice, kjer je našla nov dom. Z mirno mislijo je gledala, kako vse okoli nje raste in cvete, radovala se sreče drugih ljudi, tolažila žalostne, pomagala, kjer in komur je mogla, in ko so jo vnuki za redom zapuščali, odletali kakor lastovke izpod strehe, ozirala se je za njimi z mokrim očesom in se tolažila: "Morebiti da Bog, da se zopet vidimo." In videli so se. Vsako leto so hodili domov obiskavat svoje, in stara babica je z veselimi očesom gledala, ko sta mladeniča pred njo obraze sveta razkladala, odobravala njihove, živim duhom osnovane naklepe, rada odpuščala mladostne zmete, katerih jej niso skrivali; oni pa so radi poslušali babične izkušnje in svete, če tudi se niso vselej po njih ravnali; spoštovali so babičino besedo in narav. Odrasle deklice so zaupavale babici svoje skrivnosti, tajne sanje in vzdih, vedoč, da najdejo priznanšo in dober svet. Tudi mlinarjeva Lenčika je pri babici našla pribežališče, ko jej je oče mlinar branil ljubiti ubogega, pa lepega mlinskega hlapca. Babica je vedela postaviti mlinarju glavo na ravni konec, kakor je sam rekel; in ko je še poznejša leta njegova hči vedno srečna bila in je nišek množila marljivost njegovega zeta, ki je očeta mlinarja spoštoval in ljubil, dejal je večkrat mlinar: "Babica je imela prav, za ubogim hodi Bog s puščico." Otroke mladih žen je ljubila babica, kakor bi bili njeni vnuki; vsaj so je tudi le babico imenovali.

(Konec prihodnjič.)

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

IVAN GANKAR:

Ogledalo.

Kod pač sem hodil, kje sem živel toliko dolgih let? Kaj se mi je prej vse le sanjalo in sem šele zdaj prav izpregledal? Bil sem med ljudmi ves čas, brez števila sem jih spoznal po imenu in zdale se mi je, da jih poznam dodo-brega tudi po licu in sreč. Zdaj pa mi je očito, da sem blodil med samimi sivimi senecami, ki so me motale brezoblične in nestalne pred menoj napol spetimi; in kar sem lahkoverno gledal in poslušal, obtipal in občutil, je bila časih daljna prispejoda resnice, ponavadi pa je bila potvora in laž. Tako bi bil predremal svoje dni do konca, nazadnje bi bil tiho ugasnil med senecami, senca tudi sam, sirota sleporojena, gluha in nema, betežen starec, ki nikoli otrok ni bil.

Ali roka boja se je prikazala iz nebes in je postavila na zemljo ogromno ogledalo, ki se z goranjim robom opira samih zvezd, sloni s spodnjim na dnu morja ter sega na obeh straneh od jutranje zarje do večerne. In vse, kar je živega na zemlji, se je kakor uročeno ozrlo v to silno božje ogledalo, vtelesilo se je v njem po svoji pravi podobi, brez lišpa in nakita, brez šide in žameta. Grešni človek je stopil pred sodnika in pravični sodnik je sodil brez besed.

Kaj si to ti? Saj to nisi ti, prijatelj moj, gromovnik nad gromovniki, ne poanam te! Nekoč je živel mlad fant, ki je nosil široko črno pentljo, zavozlano na tak način, kakor so jih svojčas nosili umetniki in brivci. Navdušen je bil brez mere in kraja, navdušen takorekoč že iz gole navdušenosti. Ljubil je domovino, da se je razkopal že ob samem imenu njenem; na očitni cesti ji je ponujal svojo srčno kri in trpel je hudo, ker ni bilo tistih dob nikakšne priložnosti za plemenito junaštvo. Pa da bi si vendarle ne mogel očitati brezdelja in mladenosti, je stikal po skrivajših za strahopetci, tihozaleci in sebičnosti in kogar je zalotil, ga je sgrabil na ovratnik ter ga vleklo brez milosti na kamen aramote. Kadar je stopal med ljudmi z nepetimi koraki, visoko čelo ovenčano s svetlimi kodri, so kazali za njim, šepetali: "Glejte ga, to je tisti, to je on!" — in svet je

spostljivo postajal, se je razmikal, da mu napravi pct. . . Kaj si to ti, prijatelj moj? V kofu ogledala, sam vase zakrknjen, ubog, siroten, od lastne ničevosti obljevan, trepeče nag človek, ki mu je bil strah, ta nizki, telesni plahorepi strah nagrbil kožo, da se osramočen opleta stokačjih kosti. . . Stran se obrnite, oči, v lepi kraj pogledajte, v drugo lice!

Poznal sem sukunjo svoje dni, ki je bila spoštljiva od vrha do tal. Imela je širok ovratnik od šlahtne bobrovine in lepo napetost je bila na trebuhu. Kamorkoli se je prikazala ta spoštljiva sukunja, so se ji odkrivali in priklanjali, pozdravljali jo prisrčno; marsikatero oko se je orosilo od prečudne ginjenosti, kakor se orosi oko človeku, kadar odpre zjutraj okno ter po dolgih dneh puščobe in mraka ugleda nad vzhodnimi hribi svetlo zarjo nebesko. Ta sukunja je že od daleč razodevala, je na vse štiri strani škropila dobrotljivost in blagomilje. Ni trosila cekinov iz širokih rokavov, ni delila pogač iz gopodskih žepov, toda smehljala se je ljubo in prijazno, božala je toplo, zavzdihnila šasih; in ta njen smehljaj je bil siromaku zlata miloščina, vdovi in siroti sladka tolažba. Beseda je šla pred njo, kakor gre cerkovnik s kadilnico pred župnikom: "Polekните, hvalite jo do nebes, to akunjo; zakaj milost aiplje, blagor daje, koder hodi, kamor pogleda. . ." Kaj se ni ta široki obraz košatil nekoč iznad tiste spoštljive sukunje? Tam strmi iz ogledala, strmi s rumenim voljšjim pogledom; lice so do kosti razjedena od pohlepčnosti, zobje obrušeni od zlata, ki so ga bili grizli in glodalji. In sukunje ni nikjer, ni je spoštljive sukunje s širokim ovratnikom od šlahtne bobrovine, ni je, ki je rosila blagomilje na vse štiri strani; razgaljen stoji tam, v svoji sramoti prezebajoč; v rokah, jastrebvih krempljih, tišči mčanjček Judejev in ta možnjček je nabasan, do vrha poln; akril bi ga rad, ga skriti ne more. . . Uboge oči ve moje, stran se obrnite!

Stran se obrnite, uboge oči ve moje, ali ne tja, ne tja, grozota je tam, da ji ni primere celo ne v tem strašnem ogledalu! Videl sem jo nekoč, Suzano, spomladi, v maju. Takrat bi se njeni čisti lepoti ne bilo približalo z brezbožnim poljubom niti samo rosmo solnce jutranje. Če je šla preko

polja, so se ozirale za njo cvetice in so je pozdravljale. In kamor se je smehljaje ozrlo njeno oko, je senca ugasnila, je bil madež izpran. Tako je prepevala med nami mladost, šla je mimo nas in njeni šolci se niso doteknili tal. . . Ena sama ostudna, gnala rana se razkazuje tam, šča kraja, kjer bi bila najbolj občutna; dvoje tamnih, zeleno obrabljenih oči, dvoje brezaramilnih grehov vsbi izpod oskrunjenega venca, v nabrekle ustnice so se bili zajedli polnočni poljubi in kljčejo po tovariših. . . Ne več! Ničesar več!

O, ničesar več! Toda oči so ročene, da ne trenejo ne za hip d, gledajo verno tja, kamor jih je gledati strah in sram. Koliko sem jih kdaj poznal obrazov, mlili in nemilih, so vsi nezasičkani, grozotno pretvorjeni v svoje spake; in komaj časih, kakor samotna vešča nad močvirjem, se zasveti tihča lučka, trepetajoča, bele lice, ki ni bilo oskrplojeno, čisto sree, ki je šlo skozi medeno goro greha in ga ni okusilo. V bojkem ogledalu je laž z zobmi kklepetaje alekla ukradeno oblačilo resnice in gleda sama svojega nagoto. Videl pa nisem le posameznih obrazov, ki sem jih spoznal trudoma, z bolesto silnatjo; videl sem obilostevilne gruče ljudi, roješe od hraba do hraba, čičene prej in imenitne, svetu vodnice in vzglednice, zdaj kup smeti poleg kupa gnoja. In videl sem dolge procesije ljudstva, predpustne procesije, kjer ni bilo e pisanimi capami našemljenih, pijanih teles, tamveč so bili Kurantovi romarji brez cunj in travok, brez krink in zvončkov, vsi goli, našemljeni edinole z iz pr visečimi, vsaj česti v izgledovanje odprtimi sredi, v katerih so bili pljunko namesto krvi. In videl sem narode, silne, sijajne, človeštvu duh in pest, v izobilju, modrosti, slavi in mogočnosti Bogu kljubujoče; videl sem jih. . . Oči, kaj nimate več solz?

Če jih imate še, zdaj jih iztisnite do zadnje! Kdo strmi tam name iz ogledala, med zadnjimi, med skritimi, osramočenimi? Kaj ga nisem videl že, vse lepega, vse čistejšega, vse mogočnejšega, zdavnaj, zdavnaj v svoji mladosti! Če imate še solz, oči, iztisnite jih do zadnje! . . . Kaj bi to-til? Spomni se, da si rekel sam: Grešni človek je stopil pred sodnika in pravični sodnik je sodil brez besed. —

POŽAR.

WARTÉ VELIKONJA.

(Dalje.)

Erni so roke mrtvo ležale v naročju. Josipu pa je šumelo po glavi: "Bil sem torej zadnja postaja v njeni dekliški sobi! In na vse to sem bil še ponosen!" V njem je vse trepetalo, zadet je bil na najbolj občutljivem mestu, bil je ranjen v svojem samoljubju ob misli, da ni bil v ženinih očeh prvi in zadnji in edini od rekoma. Vse nezvestoba lenina ga ni toliko pekla, kakor zavest, da je bil vse njegov ponos smešen, brez temelja, da je bila vsa njegova samoljubnost ponižana. Ko je sbral misli, je stopil tesno k Požarju. "In ti si si vendar upal prestopiti prag moje hiše? Samo radi škandala. — Podleži!" "Kar sem, sem postal šele po tvoji poroki. Rea je, padam; padam, ker hočem, ker je vse uničeno. In vse bi bilo lahko drugače!"

Potegnil si je z roko preko čela, kakor bi hotel nanovo pomiriti vse tiste očitke, ki mu jih je vest kdaj priklicala ob samotni uri. "Vse bi bilo lahko drugače," je ponovil, "če bi bila držala obljubo. Ne bilo bi sovrašva, ne bilo bi maščevanja."

Zabliskalo se mu je v očeh. "In maščeval sem se, maščeval, ker je sovražim! Ubila je v meni, kar je bilo lepega, zato sem se maščeval! Morda je velik duh v njej, a njena duša, tvoja duša, gospa Erna, je majhna!" Glas mu je trepetal. Preden je Josip mogel izslediti pomen njegovih besed, je Požar vzel klobuk in odšel.

Po dolgem premolku se je Josip zasmeljal in ji vrgel pismo v obraz: "Zdaj lahko greš!"

Erna se je tiščala na stolu, kakor bi se bila zussala, in je strmela nepremično v moša. Prvič se ji stopile pred oči posledice njenega ravnanja v tako jasni doslednosti. Požarjeve besede so ji brnele v ušesih kot strašna obsodba, čutila je zasmeš v njih, čutila, da jo je obsodil s svojim zaničljivim vedenjem, in hip na hip jo je bolj peko ponižavalno prepričanje, da je bila igrača, samo igrača v njegovih rokah. Prvič je videli svo je krivdo v tako ostri luči; ko je bila sama prevarana, ji je postalo jasno, kako je š njo v resnici.

Mislil so ji ostale pri Josipu. Bilo ji je, kakor bi jo kdo sunil; zakrila je obraz z rokami in zahtela:

"Josip, odpusti!" Ni se zganil; areu mu je bilo prazno; adele se mu je, da ne pozna nikogar.

"Zdaj lahko greš!" Erna je vstala, omahovaje odprla vrata in se zgrudila na posteljo.

"Kako je tako daleč prišlo!"

VII.

Erna je ihtela na postelji; krčevito je zagrebala obraz v blazino in jecala:

"Kako je tako grozno prišlo?" Zunaj v sobi je bilo mirno, samo enkrat je zaropotal stol.

"Josip, Josip!"

Zaželela je, da bi ga videla, da bi pokleknila pred njega in ga prosila odpuščanja. Čutila je v sreč nepopisno temobo, ki jo je mogla pregnati le njegova beseda.

"Ljubim ga!" je ponovila sama sebi, kakor je prej trdila, da ga soraži. Vstala je, se naslonila na komolec in nemo strmela skozi okno.

"Saj je vsega konec!" Bilo ji je neizmerno žalostno pri sreč; čutila je potrebo po prijazni in topli besedi.

"K njemu moram!" Že je stala pri vratih, ko so se odprla. Vstopiti je hotel Josip, s klobukom in palico.

Vse besede, ki so ji še bile na jeziku, so zamrle. Premeril jo je s pogledom in vprašal:

"Kam hočeš?" Pogledala ga je plašno in skozi solze:

"Josip. . ." je zašepetala; druge besede ni našla.

"Tvoj vitez je ubežal, samo to ti je pustil za spomin," je rekel in ji vrgel rokavico, ki je bila ostala v sprejemnici na tleh. "Mogoče je mislil, da se bova sabljala. Niti na misel mi ne pride — radi tako dobre žene! — Sram me je!"

V resnici ga je bilo sram. Najbolj ga je jezilo, da je Požar tako samolastno nastopal pred njim, da je v resnici samo tožil, kakor bi bil sam brez krivde.

Erna ni rekla ničesar. "Ti pa lahko greš, kamor hočeš, za njim lahko greš — z menoj si obračunala!"

Takrat se je Erna strešla in stopila k njemu. "Ti, reci, da me zaničuješ!"

Josip ni odgovoril, obrnil se je, zaprl vrata, za seboj in odšel na resto. V njem je žvela misel, ki mu ni dala obstanka. "Ali bi, ali ne bi?" se je vpraševal in je vendar šel naprej. Na voglu ga je ostrknil tašak voz; stisnil se je k zidu in zadel ob otroški vozček. "Oprostite!" je zamrmral, ko je ugledal otroka pred seboj, in je hotel naprej.

Dvanajstletno dekletce se je ujezilo in reklo glasno:

"Kako je neroden!" "To je njen glas!" si je rekel. Ozrl se je za deklice in ji pogledal v obraz.

"Saj bi moral vedeti, da ni Vida!" Nato je naglo stopil v kavarno. Vzel je mestni kašipot, si naročil črne kave in začel listati po knjigi.

"Takaži!" si je rekel, ko mu je obstalo oko na iskani strani. "Prav: številka 3, mezzanin."

Vzel je klobuk in hotel skozi vrata. "Pridem pozneje!" je rekel natakarku, ki mu je prinesel časopisov in kavo, in je vrgel denar na krožnik.

"Pojdem!" se je odločil, ko je stopil par korakov. "Bog ve, ali je doma!" Vedno bolj se je bal, da nekaj zamudi.

(Konec prihodnjič.)

Zakaj naš narod zaupa svoje bančne posle nam

Zato ker smo včlanjeni pri Federal Reserve Bank, kateri mesečno poročamo vse naše poslovanje, ker je naša banka pod vladnim in državnim nadzorstvom kakor tudi Chicago Clearing House Association in posebno pa še, ker imamo sposobno in izvrstno uradništvo in upravni odbor, ker smo si v teku tridesetletnega obstanka, radi naše poštenosti in točnosti, pridobili zupanje za vse oddelke našega poslovanja.

VSAKI MORE PRI NAS

- vložiti varno svoj denar,
- kupiti prvovrstne hipoteke (mortgage),
- poslati denar na vse strani sveta,
- kupiti parobrodne listke za vse prekomorske črte,
- kupiti državne, mestne, okrajne in obrtne bonde.

Če ima kdo za krajši čas vložiti na obresti \$1,000.00 ali več, urediti kakine zapuščine, pooblastiti zastopnika svoje oporoke, ali pa urediti kako gospodarko transakcijo, ali če ima, naj bo že posameznik, društvo ali zadruga, denar za investirati, naj se vedno obrne na našo

NAJVEČJO, NAJSTAREJŠO IN NAJBOLJ POZNANO JUGOSLOVANSKO BANKO V ZDRUŽENIH DRŽAVAH, KATERA IMA NAD ŠTIRINAJST MILJONOV DOLARJEV IMOVINE, in to je

Kaspar State Bank
1900 Blue Island Ave. in vogal 19ste ulice
CHICAGO, ILLINOIS

KAPITAL IN PREMETEK
\$1,250,000.00

BANCNA TRDNJAVA JUGOSLOVANOV V AMERIKI